

**NATIONAAL RAPPORT 2011
VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP
(BELGIË)**

“ONDERWIJS EN VORMING 2020”

Departement Onderwijs en Vorming
Vlaamse Gemeenschap (België)
Mei 2011

Auteurs: Veronique Adriaens, Jeroen Backs, Wilfried Boomgaert, Linda De Kock, Annemie Dewael, Rita Dunon, Nicole Goubert, Liesbeth Hens, Evi Neven, Ruben Plees, Chama Rhellam, Daniël Samyn, Magalie Soenen en Noël Vercruysse.

Eindredactie en algemene coördinatie: Natalie Verstraete en Dieter Coussée.

BIJDRAGE IN HET NATIONAAL HERVORMINGSPROGRAMMA

Vraag 1:

Geef een overzicht van de belangrijkste onderwijs- en opleidingselementen in uw Nationaal Hervormingsprogramma (NHP):

Vlaamse doelstellingen en prioritaire maatregelen met betrekking tot onderwijs en opleiding

Vlaamse streefcijfers

Wat onderwijs betreft beoogt Vlaanderen om enerzijds het aandeel vroegtijdige schoolverlaters terug te dringen tot 5,2% in 2020 en anderzijds het aandeel van de 30-34 jarigen met een diploma tertiair/hoger onderwijs te verhogen tot 47,8% in 2020. De huidige toestand (cijfers jaar 2010) is 9,6% voor vroegtijdige schoolverlaters en 45,0% voor tertiair onderwijs¹.

Prioritaire Vlaamse maatregelen

Om het aantal vroegtijdige schoolverlaters terug te dringen, neemt de Vlaamse Regering een pakket maatregelen zoals het **actieplan tegen spijbelen** en het **decreet leren en werken**, die schooluitval willen voorkomen of remediëren. Het “Pact 2020”² breekt bovendien een lans voor een **diepgaande hervorming van het secundair onderwijs** zodat beroeps- en technisch gerichte opleidingen opgewaardeerd worden. Daarbij dient er ook voor gezorgd te worden dat jongeren een studierichting kiezen die aansluit bij hun interesse en capaciteiten.

Maatregelen die een verbetering van de kwaliteit van de onderwijssystemen beogen en dus in het verlengde liggen van het EU vlaggenschip “Jeugd in beweging”:

- Ervoor zorgen dat iedere burger de sleutelcompetenties verwerft die nodig zijn in de kenniseconomie waaronder ICT-vaardigheden en competenties voor levenslang leren;
- Een aantrekkelijk aanbod van beroepsopleiding en –onderwijs voorzien;
- Het beroep van leerkracht aantrekkelijk houden;
- Prikkel geven om levenslang leren en tweedekansonderwijs te volgen;
- Flexibele leertrajecten aanbieden, ondermeer door het ontwikkelen van nationale kwalificatiekaders en partnerschappen tussen onderwijs en arbeidsmarkt, en het modulariseren van het deeltijds beroepssecundair onderwijs en van het volwassenenonderwijs;
- De uitrol van de Vlaamse kwalificatiestructuur en HBO5 realiseren;
- Het verhogen van de leermobiliteit van jongeren en leerkrachten/docenten.

Maatregelen ter verhoging van sociale inclusie zoals maatregelen die de participatie aan kleuteronderwijs moeten verhogen en de financiële drempels in het onderwijs verder aanpakken. Via een nieuw personeelsomkaderingssysteem (ingangsdatum voorzien voor 1 september 2012) zal het kleuteronderwijs een betere personeelsomkadering krijgen. Ook worden sinds een paar jaar niet alleen **studietoelagen** voorzien voor het secundair en hoger onderwijs, maar ook voor het kleuter- en lager onderwijs. Het eventueel terugvorderen van de studietoelage voor het leerplichtonderwijs, kan voortaan dienen als drukkingsmiddel bij de ouders ter voorkoming van problematisch spijbelgedrag.

¹ Bron: “Labour Force Survey”; cijfers voor het Vlaams Gewest.

² In het Pact 2020 worden de concrete doelstellingen opgesomd voor “Vlaanderen in Actie”. (ViA, goedgekeurd in 2009). Dit is het toekomstproject van de Vlaamse overheid, met als doel om Vlaanderen tegen 2020 naar de top 5 van de Europese regio’s te leiden.

In het hoger onderwijs worden er bijkomende *incentives* gegeven om **meer niet-traditionele studenten** aan te trekken. Er worden stappen gezet om op termijn te komen tot een automatische toekenning van studiefinanciering, zodat die toekenning ook in het hoger onderwijs zal leiden tot een verdere democratisering. Bovendien zal de uitbreiding van de studiefinanciering naar cursisten in het hoger beroepsonderwijs en cursisten die een diplomagericht opleidingstraject volgen in het tweedekansonderwijs onderzocht worden. Door gebruik te maken van afstandsonderwijs in het hoger onderwijs, beoogt Vlaanderen ook meer mogelijkheden te bieden aan de studenten die leren en werken combineren.

In juli 2010 heeft de Vlaamse Regering een plan uitgetekend voor de **hervorming van het hoger onderwijs** voor de komende 12 jaar. Het plan zal operationeel zijn vanaf het academiejaar 2013-2014. Het omvat de volgende onderdelen:

- De integratie van alle masteropleidingen in de universiteiten (met uitzondering van de opleidingen in de kunsten) om op die manier de binaire structuur van het hoger onderwijs te versterken: hogescholen zijn dan verantwoordelijk voor het hoger beroepsonderwijs (professionele bacheloropleidingen en *associate degrees*), terwijl universiteiten verantwoordelijk zijn voor de academische en wetenschappelijke bacheloropleidingen, masteropleidingen en de doctoraten;
- Extra middelen voor het versterken van de onderwijs-onderzoeknexus in alle universitaire opleidingen;
- Extra middelen voor het creëren van bijkomende formatieplaatsen van docent en hoogleraar aan de universiteiten om de perspectieven van de postdoctorale onderzoekers op een academische carrière te verbeteren;
- Extra middelen voor de professionele bacheloropleidingen aan de hogescholen en voor het praktijk gebaseerd onderzoek aan de hogescholen;
- Versterking van de mobiliteit van studenten en docenten;
- Vorming van een geïntegreerde hoger onderwijsruimte in Vlaanderen gaande van de *associate degrees* (HBO5-opleidingen) tot het doctoraat om de diversiteit aan opleidingen te vergroten en beter af te stemmen op de behoeften maar tegelijk ook de doorstroming van studenten te verbeteren.

VROEGTIJDIGE SCHOOLVERLATERS

Vraag 2:

Welke maatregelen heeft uw land genomen om het aantal vroegtijdige schoolverlaters terug te dringen?

Binnen het onderwijsbeleid wordt een grote nadruk gelegd op het belang van de deelname aan het **kleuteronderwijs**. Kinderen die regelmatig aanwezig zijn in het kleuteronderwijs zullen beter voorbereid zijn om een goede start te nemen in het lager onderwijs. Recente beleidsmaatregelen proberen de deelname aan het kleuteronderwijs te verhogen. Zo is voldoende aanwezigheid in het kleuteronderwijs een vereiste om een schooltoelage te kunnen krijgen. Voldoende aanwezigheid in het kleuteronderwijs in het jaar voorafgaand aan de instap in het gewoon lager onderwijs is een toelatingsvoorwaarde. Wanneer men niet aan deze toelatingsvoorwaarde voldoet, dan moet men een taalproef Nederlands afleggen om toch op 5 of op 6 jaar in het gewoon lager onderwijs te kunnen instappen.

Inzake de preventie van relatief (spijbelen) en absoluut schoolverzuim in Vlaanderen werd in 2006 het **spijbelactieplan** goedgekeurd door het Vlaamse Parlement. Sindsdien wordt er gewerkt aan de implementatie hiervan. Dit plan stelt een integrale, sluitende aanpak voor: van informeren en sensibiliseren over preventie tot begeleiden en sanctioneren als men toch spijbelt. Onderwijs is de

trekker van dit actieplan, maar ook heel wat andere beleidsdomeinen en actoren worden betrokken in dit verhaal: welzijn, justitie, politie, de medische sector, ... Momenteel wordt een evaluatie van dit spijbelactieplan opgemaakt, zodat tegen de zomer 2011 een vernieuwd spijbelactieplan voorgesteld kan worden. De focus op een integrale aanpak blijft behouden.

Daarnaast zetten we ook in op **herstelgericht werken** en subsidiëren/financieringen we een aantal korte en lange **“time-outprojecten”**. De methodiek van time-out wordt ondertussen al enkele jaren toegepast in Vlaanderen, eerst onder de vorm van een proefproject door 4 organisaties, sinds het schooljaar 2006-2007 over heel Vlaanderen. In het proefproject werd gewerkt met lange time-out, waarbij leerlingen die grote moeilijkheden veroorzaken op school of helemaal gedemotiveerd zijn, verschillende weken uit de school worden gehaald en apart worden begeleid, met als doel hen terug op de schoolbanken te krijgen. Het is een middel om vroegtijdige schooluitval tegen te gaan. In navolging van de lange time-out kwam er ook een korte formule van time-out, om nog korter op de bal te kunnen spelen en in een vroeger stadium te kunnen ingrijpen. Een korte time-out duurt slechts enkele dagen en richt zich op leerlingen bij wie de eerste moeilijkheden zich manifesteren en waar de school niet direct een oplossing voor heeft.

2.1 Maatregelen om de huidige situatie te analyseren en de evolutie van het vroegtijdig schoolverlaten op te volgen (bijv. gegevensverzameling, rapporten en onderzoek):

Scholen dienen jaarlijks de **inschrijvingen** in het kleuter- en lager onderwijs door te geven. Voor de leerplichtige leerlingen kan uit een vergelijking tussen de inschrijvingen in de scholen enerzijds en de kinderen in het rijksregister anderzijds nagegaan worden welke kinderen niet in een school ingeschreven zijn. Voor deze kinderen gaat de overheid dan na op welke andere manier ze aan de leerplicht voldoen (bijv. via huisonderwijs, onderwijs in het buitenland, ...).

Voor kleuters (waarvoor geen leerplicht geldt) worden de inschrijvingen ook vergeleken met het rijksregister en worden de niet-ingeschreven kleuters door Kind en Gezin³ benaderd om de ouders te stimuleren hun kind in een kleuterschool in te schrijven.

Voor **kleuters** moeten de scholen op het einde van het schooljaar doorgeven hoeveel (halve) dagen de kleuter het afgelopen schooljaar aanwezig was. Dit past in het kader van maatregelen zoals de schooltoelage en de toelating tot de derde kleuterklas.

Voor **leerplichtige leerlingen** wordt doorgegeven welke leerlingen een problematische afwezigheid van 30 halve dagen of méér kenden in het afgelopen schooljaar. Ook dit past in het kader van de toekenning van een schooltoelage en het verzamelen van beleidsinformatie.

Op basis van al deze gegevens wordt jaarlijks een **rapport leerplicht** opgemaakt door het Agentschap voor Onderwijsdiensten⁴. Hierin worden de Vlaamse cijfers over **relatief en absoluut schoolverzuim** opgenomen.

Inzake het meten van gegevens zal er gebruik gemaakt worden van de Europese indicator **“Early School Leavers from Education & Training”**. Die groep wordt omschreven als het aandeel jongeren tussen 18 en 24 jaar die geen kwalificatie op ISCED-niveau 3⁵ hebben behaald en niet langer in onderwijs of vorming aanwezig zijn. Het wordt gemeten door de “Labour Force Survey” (wat

³ Kind en Gezin is een Vlaamse openbare instelling voor hulp en advies over het welzijn van kinderen. Kind en Gezin wil samen met zijn partners, voor elk kind, waar en hoe het ook geboren is of opgroeit, zoveel mogelijk kansen creëren.

⁴ Het Agentschap voor Onderwijsdiensten (afgekort AgODi) is verantwoordelijk voor de uitvoering van het onderwijsbeleid van het basis- en secundair onderwijs, de centra voor deeltijdse vorming, het deeltijds kunstonderwijs, de centra voor leerlingenbegeleiding en de inspectie en pedagogische begeleiding. AgODi is een kennis- en informatiecentrum en een essentiële schakel tussen het beleid en de scholen, leerkrachten, leerlingen en ouders.

⁵ Hoger secundair onderwijs.

jaarlijkse gemiddelden oplevert). Die indicator heeft echter enkel betrekking op jongeren in het Vlaamse Gewest en dekt bijgevolg de Vlaamse gemeenschap niet volledig.

Daarnaast gebruiken we een **specifiek voor Vlaanderen ontwikkelde indicator**. Deze indicator meet het aandeel van 22-jarigen die geen diploma van secundair onderwijs (of een gelijkwaardige kwalificatie) hebben behaald en niet langer zijn ingeschreven in het leerplichtonderwijs. Deze indicator wordt berekend in samenwerking met een consortium van academische onderzoekers en op basis van administratieve gegevens die verzameld worden door het Vlaams ministerie voor onderwijs en vorming. Deze monitoring levert resultaten op het macroniveau op die dan verder kunnen uitgesplitst worden op basis van leeftijd, cohorte schoolverlaters, studiegebied enz.

2.2 Geef aan op welke domeinen uw land zich voornamelijk richt (bijv. doelgroepen, onderwijssectoren):

Het stimuleren van **kleuterparticipatie** is vooral voordelig voor kansarme kleuters, die thuis niet altijd de nodige stimulansen krijgen. Kleuterparticipatie wordt aangewend als preventie voor spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten op latere leeftijd.

Het “**gelijke onderwijskansenbeleid**” (GOK) richt zich op kinderen met een lage socio-economische status (SES). Deze leerlingen worden geïdentificeerd aan de hand van een aantal kenmerken. Meer concreet gaat het om kinderen die als thuistaal niet het Nederlands hebben, wiens moeder laag opgeleid is, die in een kansarme buurt wonen en van wie de ouders omwille van een laag inkomen in aanmerking komen voor een schooltoelage. Binnen het kader van gelijke onderwijskansen worden deze indicatoren gehanteerd om scholen extra te ondersteunen. Zo is de financiering van scholen (werkingsmiddelen) gebaseerd op bovenvernoemde leerlingkenmerken. Het is de bedoeling om deze indicatoren te verwerken in een nieuw omkaderingssysteem, zodat ook de personeelsomkadering van een school gebaseerd zal zijn op de kenmerken van de leerlingpopulatie van die school.

De financiering van scholen is gebaseerd op de kenmerken van het sociaal milieu van de leerlingen die sterk samenhangen met hun schoolloopbaan. Eén van de redenen om dit te doen is om **extra te investeren in scholen met kansarme leerlingen en zo het recht op kwaliteitsonderwijs te garanderen voor alle jongeren**. Bij jongeren uit achtergestelde milieus is vaak een grotere inspanning nodig om eenzelfde kwalificatie te halen dan bij hun leeftijdgenoten uit welgestelde milieus. Dat komt omdat ze van thuis uit minder cultureel en sociaal kapitaal meekrijgen, wat hun slaagkansen in het onderwijs verkleint. Laaggeschoolde ouders hebben het bijvoorbeeld veel moeilijker om hun kinderen te begeleiden in hun schoolloopbaan. Zij hanteren niet het taalgebruik dat van kinderen op school verwacht wordt en beschikken evenmin over netwerken en informatie die hun kinderen helpen bij problemen. Gezinnen met een laag inkomen kunnen hun kinderen minder comfort bieden zoals een aparte studeerruimte, boeken, leerrijke nevenactiviteiten, PC en internet. Migranten moeten dikwijls een taal- en cultuurkloof overbruggen. Door de reguliere financiering van de scholen te differentiëren volgens de kenmerken van de leerlingen willen we scholen die relatief meer inspanningen moeten doen om de leerkansen van al hun leerlingen te maximaliseren, extra ondersteunen. De bijkomende middelen zijn niet bedoeld om een remediëingsplan voor kansarme leerlingen uit te werken, maar moeten in klas- en schoolverband vanuit een doordacht schoolbeleid worden ingezet. Met méér werkingsmiddelen kunnen scholen zich “breder” profileren, met bijvoorbeeld een aanvullend sociaal-cultureel aanbod of bijkomende leerlingenbegeleiding, kunnen ze extra investeren in de nascholing van hun leerkrachtenteams of in sociale tolken die de ouderbetrokkenheid kunnen stimuleren.

In het nieuwe spijbelactieplan worden enkele **bijzondere doelgroepen** gedefinieerd (voor wie extra inspanningen nodig zijn), zoals Roma, meerderjarige leerlingen in het leerplichtonderwijs, het deeltijds onderwijs, jongeren in bepaalde onderwijsvormen van het buitengewoon secundair onderwijs en allochtone jongeren.

2.3 Maatregelen om vroegtijdig schoolverlaten te voorkomen. Vermeld de meest efficiënte acties binnen onderwijssystemen, op schoolniveau en ter ondersteuning van leerlingen en leerkrachten:

Het volledige **spijbelactieplan** is een maatregel om **voortijdig schoolverlaten tegen te gaan**. Concrete acties uit het spijbelactieplan zijn bijvoorbeeld de koppeling van de schooltoelagen aan regelmatig aanwezig zijn op school, afspraken met de medische sector rond het oneigenlijk gebruik van medische attesten om spijbelen te verdoezelen, projecten om spijbelaars te begeleiden opzetten in samenwerking met welzijn (bijvoorbeeld time-out), werken aan een positief schoolklimaat (zodat leerlingen graag naar school gaan), enz.

Het maken van een **nieuw decreet leerlingenbegeleiding** (tegen 2014) vloeit voort vanuit de bekommernis om leerlingen goed te begeleiden doorheen hun schoolloopbaan. De school, het Centrum voor Leerlingbegeleiding (CLB), de Pedagogische Begeleidingsinstelling (PBD) en de externe hulpverlening moeten beter samenwerken zodat elke leerling zijn schoolloopbaan kan afronden en onderweg ondersteund wordt op die momenten en op die vlakken dat hij ondersteuning nodig heeft. Daarnaast proberen we zo veel mogelijk **financiële drempels** weg te werken door het invoeren van een maximumfactuur in het basisonderwijs, kostenbeheersing in het secundair onderwijs en het uitreiken van schooltoelagen vanaf het kleuteronderwijs.

Sinds 2009 werden **verschillende initiatieven** ontwikkeld of meer intensief ingezet:

- Het **decreet leren en werken** van 10 juli 2008. Met dit decreet wil de Vlaamse overheid ervoor zorgen dat alle jongeren in de deeltijdse leersystemen een **voltijds engagement** opnemen (minimaal 28 u. op weekbasis), waardoor de kans op het behalen van een kwalificatie voor die groep jongeren veel groter wordt. Met dit decreet werd het ook mogelijk om in de deeltijdse leersystemen dezelfde getuigschriften en diploma's te behalen als in het voltijds onderwijs, wanneer uiteraard dezelfde eindtermen en doelstellingen worden behaald. Het decreet voorziet ook een aantal meer begeleide trajecten voor jongeren die nog niet meteen klaar zijn om in een alternerend systeem te stappen. Voor hen bestaat de mogelijkheid om deel te nemen aan brugprojecten, voortrajecten of een persoonlijk ontwikkelingstraject, waarbij de mate van begeleiding en ondersteuning groter en groter wordt;
- De **modularisering van het onderwijsaanbod** wordt in het deeltijds beroepssecundair onderwijs veralgemeend en de invoering ervan moet afgerond zijn op 1 september 2015. Met dit gemodulariseerde aanbod wil men jongeren meer **tussentijdse succeservaringen** laten opdoen waardoor de afstand tussen het startpunt van hun opleiding en het behalen van het eindcertificaat in kleinere stappen wordt opgedeeld die telkens met een (deel)certificaat worden beloond. Deze (deel)certificaten zorgen er ook voor dat een jongere die toch om één of andere reden het onderwijssysteem verlaat alvorens hij of zij de begonnen opleiding heeft kunnen afmaken, beschikt over een bepaalde kwalificatie waarmee hij/zij ofwel op de arbeidsmarkt terecht kan en/of later weer in het onderwijs- of vormingsaanbod kan instappen en verder gaan daar waar hij/zij gestopt was;

2.4 Maatregelen om vroegtijdig schoolverlaten te compenseren. Vermeld de meest doeltreffende acties die werden ondernomen:

Diegenen die toch vroegtijdig of ongekwalificeerd het secundair onderwijs verlaten, kunnen alsnog via het aanbod van **tweedekansonderwijs** en de **Vlaamse centrale examencommissie** een kwalificatie behalen van niveau hoger secundair onderwijs.

Daarnaast is het in Vlaanderen ook mogelijk toegang te krijgen tot hoger onderwijs zonder het diploma hoger secundair onderwijs, mits positief toelatingsadvies van de betrokken instelling voor hoger onderwijs.

TERTIAR ONDERWISNIVEAU

Vraag 3:

Welke maatregelen heeft uw land genomen om het tertiair (of een equivalent) onderwijsniveau uit te breiden?

3.1 Acties om de instapcijfers van het hoger onderwijs op te trekken en daarbij de instroom van ondervertegenwoordigde bevolkingsgroepen te vergroten.

Het **Vlaamse hoger onderwijs** kent een systeem van **open toegang**: iedereen die een diploma secundair onderwijs behaald heeft, kan instappen in het hoger onderwijs. Dit heeft ondermeer tot gevolg dat de instroom in het hoger onderwijs relatief hoog is. Toch worden er maatregelen genomen om de instroom in het hoger onderwijs te verhogen.

“Vlaanderen in Actie”⁶ werkt rond zeven doorbraken waaronder “de lerende Vlaming”. “Vlaanderen in Actie” wordt begeleid door het “Pact 2020”, dat staat voor 20 ambitieuze doelstellingen verspreid over 5 beleidsdomeinen. Om het “Pact 2020” op te volgen werd een reeks indicatoren uitgewerkt. Een van de doelstellingen is de instroom van eerste-generatiestudenten in het hoger onderwijs tegen 2020 tot 60% op te trekken.

De overheid voorziet financiële middelen voor hogescholen en universiteiten om de instroom van kansengroepen op te trekken via extra ondersteuning op het vlak van personeelsomkadering en studiebegeleiding zodat de slaagpercentages op academisch niveau stijgen en het vroegtijdig afhaken teruggedrongen wordt. De volgende premies zijn voorzien:

- **Bijkomende studietoelage** voor jongeren uit specifieke doelgroepen zoals mindervalide studenten of studenten uit de kansengroepen;
- **Studietoelage voor actieve volwassen studenten** die reeds aan het werk zijn en hun kwalificaties willen opwaarderen. Er worden financiële middelen voorzien voor het ontwikkelen van specifieke onderwijsvoorzieningen, studiemateriaal, bijzondere methodes van kennisoverdracht en beoordelingscijfers (*blended learning*) en extra studiebegeleiding en -advies;
- **Gelijke behandeling van voltijdse en halftijdse studenten**: beide studentengroepen komen in aanmerking voor financiering; alle opleidingsprogramma’s zijn volledig **flexibel**. Zowel diplomastudenten als studenten die enkel een aantal vakken volgen (in onderwijstrajecten zoals levenslang leren, herscholingen en opwaarderen van vaardigheden) kunnen van een studietoelage genieten;
- **Gerichte toekenning van middelen aan instellingen voor hoger onderwijs** ter ondersteuning van hun initiatieven voor participatieverruiming en verhoging van academische slaagkansen. Deze toekenning maakt deel uit van een prestatiegerichte overeenkomst die de doelstellingen omvat waarnaar gestreefd wordt binnen de participatieverruiming en moet de instellingen aansporen om progressie en resultaten van de studenten te ondersteunen en hogere slaagkansen te behalen (studiecificaten en kwalificatiebewijzen). Hier wordt specifiek verwezen naar studenten uit de kansengroepen (met een zwakkere culturele achtergrond). Deze doelstellingen beogen een stijging van de instroom van studenten met een lagere sociaaleconomische achtergrond, studenten van allochtone afkomst of mindervalide studenten en streeft eveneens naar een toename van het aantal afgestudeerden uit deze kansengroepen. Het aantrekken van studenten naar het tweedekansonderwijs zou eveneens onder dit toelagepakket kunnen vallen.

Buiten het inbouwen van financiële stimuli wordt er ook gewerkt aan de uitbouw van een **hoger beroepsonderwijs (HBO5)**—een beroepsopleiding van het korte type met een programma van 90 tot 120 studiepunten). De doelgroepen voor deze opleidingen zijn ondermeer studenten die nu weinig of niet instromen in het hoger onderwijs, studenten die wel instromen maar niet de nodige capaciteiten

⁶ Cfr supra.

hebben om door of uit te stromen in de bacheloropleidingen, en studenten die werk en onderwijs op een flexibele manier wensen te combineren. Deze korte opleidingen hebben enerzijds een uitstroomfinaliteit naar de arbeidsmarkt, maar anderzijds is het ook de bedoeling dat studenten kunnen doorstromen naar een bacheloropleiding.

3.2 Maatregelen voor hogere slaagkansen van studenten hoger onderwijs:

Met het nieuwe financieringsmechanisme – ingevoerd in 2008 – heeft de Vlaamse overheid gepoogd om enerzijds een deel van de **verantwoordelijkheid voor de studievoortgang** te plaatsen bij de instellingen en anderzijds een deel bij de studenten zelf.

Voor de financiering van de instellingen werd een systeem ingevoerd dat zowel gebaseerd is op inputkenmerken als op outputkenmerken. Zo worden in het berekeningssysteem het aantal verworven studiepunten (*credits*) en het aantal uitgereikte diploma's meegenomen. Op deze manier wordt studierendement financieel beloond.

Voor de studenten werd een systeem van leerkrediet ingevoerd. De studenten starten in het hoger onderwijs met een leerkrediet van 140 studiepunten. Opgenomen studiepunten worden afgetrokken van dit leerkrediet, verworven studiepunten worden opnieuw bijgeteld. Daarbij worden de eerste 60 verworven studiepunten zelfs dubbel gefinancierd. Dit betekent dat een uitstekende student zijn studies kan beëindigen met een leerkrediet van 200 studiepunten. Studenten die ondermaats presteren – en geen studiepunten verwerven – hebben binnen dit systeem de kans om zich te herpakken of van opleiding te veranderen bij een verkeerde studiekeuze. Blijven de prestaties ondermaats, dan vermindert het leerkrediet. Een instelling kan een student weigeren als hij geen leerkrediet meer heeft, of ze kan hem een hoger inschrijvingsgeld vragen. Op deze manier wordt de student gedeeltelijk verantwoordelijk voor zijn studievoortgang.

Voor het verbeteren van de doorstroom en uitstroom van studenten uit ondervertegenwoordigde groepen kunnen de instellingen ook gebruik maken van de middelen van het “Aanmoedigingsfonds” (zie ook vorige vraag “gerichte toekenning van middelen aan instellingen voor hoger onderwijs”).

MOBILITEIT

Vraag 4:

Welke maatregelen heeft uw land genomen om de mobiliteit van studenten aan te moedigen?

De Vlaamse Regering heeft op 16 juli 2010 beslist om zich te engageren de mobiliteit van studenten en docenten verder aan te moedigen en om, met het oog op het behalen van het streefcijfer van 20% studenten (afstuderenden) met een buitenlandse studie-ervaring in 2020, te voorzien in een aangepaste financiële ondersteuning om die ervaring ook voor minder gegoede studenten haalbaar te maken.

Conform de beslissing van de Vlaamse Regering wordt een **actieplan ter bevordering van de mobiliteit** van studenten en docenten uitgewerkt. In het actieplan wordt in het geval van uitgaande studentenmobiliteit bijzondere aandacht besteed aan het bevorderen van de mobiliteit van groepen die in de huidige programma's vooralsnog ondervertegenwoordigd zijn, zoals studenten met een functiebeperking.

We richten ons met dit actieplan op het hoger onderwijs, waarbij we focussen op zowel bachelor-, master- als doctoraatsniveau. We richten ons ook niet zo breed als het "Youth on the Move initiatief"⁷ van de Europese Commissie.

In het budgettaire kader voor de periode 2012-2025 is er voor het verhogen van de mobiliteit van de studenten een graduele budgettaire inspanning opgenomen van 4,2 miljoen euro tegen 2020.

4.1 Maatregelen om de mobiliteit van uitgaande en inkomende studenten te bevorderen in diverse onderwijssectoren (scholen, beroepsonderwijs, hoger onderwijs, volwassenenonderwijs).

Binnen het actieplan mobiliteit voor het hoger onderwijs wordt **een beurs voorzien voor de uitgaande student**. Ondervertegenwoordigde groepen zullen op financieel en academisch vlak extra gestimuleerd worden. Verschillende nieuwe programma's voor uitgaande studentenmobiliteit worden opgezet. Ook voor inkomende studenten wordt betere begeleiding en financiering voorzien.

Er is een aanvullende financiering voor subprogramma's (voornamelijk voor Erasmus, Comenius en Grundtvig).

1) Programma's voor het basisonderwijs

Buurlandenprojecten

Het "*Neighbouring Countries Programme*" stimuleert gemeenschappelijke onderwijsprojecten met een of meerdere basisscholen in een buurland van België, met name in Nederland, Luxemburg, Duitsland, Frankrijk of Groot-Brittannië.

Klasuitwisselingen (in principe betreft het minstens een volledige klasgroep) moeten voortvloeien uit een gemeenschappelijk onderwijsproject tussen scholen, dat vastgelegd is binnen het normale curriculum.

Twinning – Uitwisseling tussen Vlaamse en Marokkaanse scholen

Het hoge aantal Marokkaanse kinderen op de Vlaamse schoolbanken was een van de redenen waarom er in 2001 een samenwerkingsovereenkomst met Marokko werd afgesloten. Naar aanleiding daarvan werden *twinnings* opgezet, namelijk uitwisselingen tussen Vlaamse en Marokkaanse scholen op basis

⁷ Voor meer info zie: http://europa.eu/youthonthemove/index_en.htm

van vakoverschrijdende werken waarbij de ontwikkeling van de identiteit en verdraagzaamheid centraal staan.⁸

2) Programma's voor het secundair onderwijs

GROS (GrensOverschrijdende Samenwerking met buurlanden in het secundair onderwijs)

Dit programma staat open voor alle leerlingen uit het secundair onderwijs. De klasuitwisselingen (in principe minstens een volledige klasgroep) moeten kaderen in een onderwijskundig project tussen de scholen en vastgelegd zijn in het normale curriculum van de betrokken leerlingen. De klasuitwisselingen gebeuren met scholen uit buurlanden van België, namelijk Nederland, Luxemburg, Duitsland, Frankrijk en Groot-Brittannië.

Euro classes (Europese klasuitwisselingen)

Dit programma is gericht op leerlingen vanaf de vierde graad secundair onderwijs. Zoals bij GROS moeten de klasuitwisselingen (in principe minstens een volledige klasgroep) kaderen in een onderwijskundig project tussen scholen en vastgelegd zijn in het normale curriculum van de betrokken leerlingen. Klasuitwisselingen zijn mogelijk met scholen in EU-landen die deelnemen aan het “Levenslang leren”-programma.

4.2 Maatregelen om uitgaande/inkomende leermobiliteit te bevorderen van leerkrachten en ander onderwijzend personeel in diverse onderwijssectoren (scholen, beroepsonderwijs, hoger- en volwassenenonderwijs)?

In het hoger onderwijs is mobiliteit van onderwijzend personeel voor onderzoeksdoeleinden reeds goed uitgebouwd. Mobiliteit in het kader van het onderwijs zelf, komt tot nu toe echter minder voor. In het kader van het nieuwe actieplan mobiliteit en met respect voor de autonomie van de instellingen, wordt gewerkt om **mobiliteit op te nemen als fundamenteel kenmerk van de docent/onderzoeker/medewerker bij aanwerving, evaluatie en bevordering.**

Binnen het actieplan zal daarenboven extra aandacht uitgaan naar het stimuleren van mobiliteit onder “niet-lesgevers” en “niet-onderzoekers”.

Uitwisselingen tussen Vlaamse en Nederlandse basisscholen – participatieve stages:

De participatieve stages zijn uitwisselingen tussen Vlaamse en Nederlandse basisscholen. Per cyclus van drie jaar staat een thema centraal dat vooraf bepaald werd.

4.3 Stappen om de obstakels inzake leermobiliteit in kaart te brengen en terug te dringen.

Met betrekking tot studentenmobiliteit werd in het voorjaar 2010 een enquête gehouden bij meer dan 9000 Vlaamse studenten. De focus van de enquête lag op de obstakels rond mobiliteit. Uit deze enquête bleek dat er geen echte obstakels meer zijn met betrekking tot leermobiliteit. Via *incentives* zal daarom gepoogd worden om studenten te motiveren en te stimuleren om mobiel(er) te worden.

Begin juni 2011 zullen de Vlaamse Bologna experts een publicatie uitbrengen rond mobiliteit. De resultaten van deze enquête zullen hierin verwerkt worden.

⁸ Voor meer info zie: <http://www.ond.vlaanderen.be/twinning>

NIEUWE VAARDIGHEDEN EN JOBS

Vraag 5:

Welke maatregelen heeft uw land sinds 2009 genomen om toekomstige vaardigheidsvereisten in functie van een job beter te kunnen inschatten?

5.1 Recente maatregelen om de inschatting van toekomstige vaardigheden aan te moedigen (ter aanvulling van de informatie vermeld in Eurydice van juni 2010):

5.2 Recente maatregelen om inzicht te krijgen in de resultaten op het vlak van onderwijs- en opleidingsprocessen, informatie en begeleiding:

Sinds het verschijnen van het laatste Eurydiceraapport werden er geen nieuwe maatregelen genomen. Meer informatie kan teruggevonden worden in het rapport.⁹

ONDERWILSBEGROTING

Vraag 6:

Welke impact heeft de financiële en economische crisis in uw land gehad op de budgetten voor onderwijs en opleiding (indien van toepassing, verwijst naar ontwikkelingen in specifieke onderwijssectoren)?

De financiële en economische crisis heeft ook in Vlaanderen gevolgen gehad. Hoewel een aantal zaken werden afgebouwd, werden er echter geen wijzigingen met directe impact op het onderwijs in de klas doorgevoerd. Er dienden echter wel keuzes gemaakt worden op vlak van ondersteuning en “comfortvoorzieningen”. Globaal werd een structurele besparing van 1,4% doorgevoerd.

Het besparingsprogramma is in nauw overleg met onderwijspartners tot stand gekomen. Deze oefening moet resulteren in een begrotingsevenwicht in 2011 zodat daarna de nodige zuurstof aanwezig is voor belangrijke onderwijsinitiatieven.

1) Effect op loon van onderwijzend personeel

Aan het loon van de leerkrachten werd niet geraakt.

2. Maatregelen met effect op de personeelsomkadering

Aan de kern van het Vlaamse onderwijssysteem werd niet geraakt. Besparingen werden doorgevoerd door het niet verlengen van enkele innovatieve projecten. Het schrappen van innovatieprojecten is bedoeld als een tijdelijke maatregel. Eenmaal de nodige financiële middelen weer voorhanden zijn, kunnen deze projecten weer opgestart worden.

⁹ Voor meer info zie: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/eurybase_en.php#belgium

Voorbeelden van besparingen:

Vanaf het schooljaar 2010-2011 is het niet meer mogelijk om **een uur pedagogische coördinatie** toe te kennen aan leerkrachten met een voltijdse opdracht waarvan 60% in het beroepssecundair onderwijs.

Het **mentorschap** is vanaf 1 september 2010 afgeschaft. De mentoruren waren bedoeld om studenten in hun stage en leraren tijdens hun eerste jaar voor de klas te begeleiden. Scholen krijgen hiervoor niet langer extra uren.

Oneigenlijke **herstructureringen** van scholen worden stop gezet. Doelbewuste ingrepen om het aantal scholen te doen toenemen of kunstmatig in stand te houden om de subsidiëring of financiering te optimaliseren, kunnen dus niet meer.

De **proeftuinen** krijgen geen extra omkadering meer. Door middel van deze projecten werd innoverend gewerkt en werden onderwijsexperimenten uitgevoerd.

Het budget voor **bedrijfsstages** voor onderwijspersoneel werd bevroren en er werden geen toelagen hiervoor meer toegekend tijdens de vakantieperiodes. Een bedrijfsstage is een periode waarin personeelsleden werkervaring opdoen in een ander arbeidsmilieu om bij te blijven op het vlak van o.a. materialen, werkwijzen en attitudes op de werkvloer.

Het toekennen van **vervangingen voor korte afwezigheden** in het **secundair onderwijs** werd afgeschaft vanaf het schooljaar 2010-2011.

De **enveloppe van de hogescholen en universiteiten** werd met 1,27 procent verminderd. Desondanks bleef de link tussen aangroei van studenten en stijging van budget bewaard.

3. Andere besparingen

Ook op andere gebieden werden maatregelen genomen. Zo werden de nascholingsmiddelen voor het onderwijspersoneel in het leerplicht- en hoger onderwijs met 20% beperkt, werden projecten in het kader van “Duurzaam naar school” stopgezet, en kreeg de VZW Samenwerkingsverband Netgebonden Pedagogische Begeleidingsdiensten (SNPB) minder subsidies.

Het **steunpunt Gelijke Onderwijskansen** werd afgeschaft vanaf 1 januari 2010. Hierbij is het echter niet de bedoeling om te besparen op het gelijkekansenbeleid op zich. De opgebouwde **expertise** van dit steunpunt wordt **centraal ondergebracht bij de administratie** en wordt ook ter beschikking gesteld van de pedagogische begeleidingsdiensten die als opdracht hebben om de scholen te ondersteunen, dus ook in het gelijkekansenbeleid. Momenteel worden er nog twee projecten gesubsidieerd (nl. “Steunpunt Diversiteit en Leren in het kader van brede school” aan de universiteit Gent en “Geletterdheid in beroepsrichtingen en in volwassenenonderwijs in het kader van taal en onderwijskansen” aan de universiteit Leuven).

Er wordt bespaard op het budget voor de **consortia volwassenenonderwijs** die binnen elk werkingsgebied het gestructureerd, regionaal samenwerkingsverband tussen Centra voor Volwassenenonderwijs en het Centrum voor Basiseducatie vormen.

De **werkingsmiddelen van de scholen in het basis- en het secundair onderwijs** worden niet geïndexeerd in 2010. De middelen die vrijkomen door de natuurlijke afvloei van het administratief-, meester-, vak- en dienstpersoneel van het gemeenschapsonderwijs in 2010 en 2011 worden niet, zoals gepland, toegevoegd aan de werkingsmiddelen.

LEVENSLANG LEREN STRATEGIEËN

Vraag 7:

Welke vooruitgang heeft uw land geboekt op het vlak van de ontwikkeling en invoering van een coherent en uitgebreid beleid inzake levenslang leren?

7.1 Heeft uw land een dergelijke strategie uitgewerkt?(geef aan waarin die werd vastgelegd):

De Vlaamse Levenslang Leren Strategie leren is vastgelegd in de Competentieagenda 2010 en in de Beleidsnota Onderwijs 2009-2014 en Beleidsnota Werk 2009-2014. Deze drie beleidsdocumenten samen vormen de brede Vlaamse beleidsstrategie inzake Levenslang Leren.

De Vlaamse Regering en de Vlaamse interprofessionele sociale partners keurden op 14 mei 2007 de Competentieagenda 2010 goed. Op 21 november 2007 sloten ook de onderwijskoepels en het GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap aan en werden er afspraken over concrete acties gemaakt. Met het akkoord rond de Competentieagenda heeft Vlaanderen een belangrijke stap voorwaarts gezet op vlak van competentieontwikkeling in Vlaanderen. Belangrijk is de meer structurele samenwerking tussen onderwijs en arbeidsmarkt: alle partijen erkenden de gemeenschappelijke uitdaging, vonden dezelfde agenda relevant en zetten hun schouders onder de concrete uitvoering. In het opleidingsbeleid binnen en buiten onderwijs wordt sindsdien een geïntegreerde aanpak nagestreefd.

Er werden tien prioriteiten vooropgesteld om over de grenzen van onderwijs en arbeidsmarkt heen de competenties van zowel leerlingen, studenten, werkzoekenden als werknemers te ontwikkelen, erkennen en in te zetten. Het betreft prioriteiten als geïnformeerde studie- en beroepskeuze, meer en beter werkplekleren, ondernemerschapsonderwijs, erkenning van verworven competenties, stimuleren van competentiebeleid binnen bedrijven en organisaties, versterken van de sectorale invalshoek.

De verschillende engagementen van (professionele) sectoren in het kader van de competentieagenda worden geconcretiseerd in de sectorconvenants, met name tweejaarlijkse afspraken tussen ondertussen 33 sectoren en de Vlaamse Regering. De sectoren nemen engagementen op rond studiekeuze en beroepsoriëntering, het aanbieden van stageplaatsen aan de verschillende doelgroepen, knelpuntberoepen, het ervaringsbewijs, competentiebeleid binnen bedrijven, ...

De Competentieagenda liep eind 2010 af en wordt momenteel geëvalueerd. Betrokken ministers en administraties gaan na of er een vervolg wordt uitgebouwd.

Sinds 2006 wordt er structureel samengewerkt tussen de beleidsdomeinen onderwijs en werk, zodat beider beleid zo goed mogelijk op elkaar kan worden afgestemd. Zo zijn op het hoogste beleidsniveau sedert een paar jaar volgende overlegstructuren actief: de gezamenlijke Beleidsraad Onderwijs en Werk waarin de Vlaamse ministers bevoegd voor Onderwijs en Werk overleggen, en het Managementcomité Onderwijs en Werk waarin de leidende ambtenaren van de departementen en agentschappen voor Onderwijs en Werk regelmatig samenkomen.

7.2 Geef een kort overzicht van de belangrijkste maatregelen die getroffen worden op het vlak van gezamenlijke verantwoordelijkheid, doeltreffende financiële mechanismes, flexibele aanpak en kwalitatieve initiële en specifieke voortgezette opleidingen:

A) Opgestarte acties in het kader van het het Levenslang Leren beleid

1) De Vlaamse kwalificatiestructuur

De Vlaamse kwalificatiestructuur (VKS) werd op 30 april 2009 door het Vlaams Parlement goedgekeurd. Het is een **instrument dat moet bijdragen tot het ontwikkelen en inzetten van de competenties van mensen**. Meer concreet beogen we met de Vlaamse kwalificatiestructuur:

- Een overkoepelende classificatie van kwalificaties;
- Helderheid in de kwalificaties en hun onderlinge verhoudingen;
- Een betere communicatie over kwalificaties tussen verschillende actoren, meer bepaald tussen de beroepswereld en de onderwijswereld.

Het Vlaamse kwalificatieraamwerk bestaat uit acht kwalificatieniveaus waarin alle door de Vlaamse overheid erkende kwalificaties een plaats krijgen. Kwalificaties worden verworven via formeel, non-formeel en informeel leren.

De Vlaamse kwalificatiestructuur kwam tot stand onder de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de beleidsdomeinen Onderwijs en Vorming, Werk en Cultuur, Jeugd en Sport en in samenwerking met de sociale partners. Het is een belangrijk instrument voor levenlang leren. Het wordt gebruikt om **onderwijs en vorming beter af te stemmen op erkende kwalificaties en om het onderwijs- en opleidingsaanbod vorm te geven**. Het laat toe om werk te maken van flexibele leerwegen en om systemen voor het erkennen van verworven competenties te ontwikkelen. Een eerste belangrijke toepassing van de VKS is het Hoger Beroepsonderwijs (HBO5).

De Europese Aanbeveling over EQF roept de EU-lidstaten op om tegen 2010 elk van hun kwalificaties te koppelen aan één van de 8 niveaus van het Europees Kwalificatieraamwerk (EQF). Op die manier kunnen nationale kwalificaties met elkaar vergeleken worden.

Voor de Vlaamse Gemeenschap werd het koppelingsproces in april 2011 afgerond en ligt het rapport momenteel ter bespreking bij de EQF Steering group van de Europese Commissie.

Het Agentschap voor Kwaliteit in Onderwijs en Vorming (AKOV) is verantwoordelijk voor de uitwerking en invoering van de Vlaamse kwalificatiestructuur nl. het ontwikkelen van kwalificaties en het inschalen van kwalificaties in de kwalificatiestructuur. Ook de koppeling van de VKS aan EQF is één van de taken van het Agentschap. Het Agentschap werd opgericht in april 2009. Samen met de oprichting werden de nodige middelen (personeel en werkmiddelen) voorzien. De uitvoering van de VKS heeft echter wat vertraging opgelopen doordat met de sociale partners nog een aantal aspecten over het ontwikkelen van beroepskwalificaties moesten uitgeklaard worden. Hierover is in januari 2011 een akkoord bereikt.

2) De beroepskolom

Er wordt een beroepskolom uitgebouwd die start op het niveau van het secundair onderwijs en via het hoger beroepsonderwijs tot de professionele bachelor doorloopt. Ze moet er voor zorgen dat er ook op beroepstechnisch vlak **logische leerlijnen** worden uitgezet, die zorgen voor een cumulatieve competentieontwikkeling. Bij de ontwikkeling van de beroepskolom worden de publieke opleidingsverstrekkers (VDAB, Syntra) betrokken, zodat een consistent Vlaams beleid rond beroepsopleidingen ontstaat.

Bedoeling is dat leerlingen, na de eerste graad van het secundair onderwijs, voor een breed domein kiezen in de tweede graad.¹⁰ In de derde graad moeten leerlingen vervolgens kiezen voor arbeidsmarktgerichte opleidingen op niveau 3 van de VKS, arbeidsmarktgerichte opleidingen op niveau 4 van de VKS die ook toeleiden naar het professioneel hoger onderwijs, of zuiver doorstromingsgerichte opleidingen op niveau 4 van de VKS. Hierbij zal studiekeuze en studiekeuzebegeleiding van bijzonder belang zijn zodat leerlingen een gefundeerde keuze maken.

Na een arbeidsmarktgerichte opleiding op niveau VKS 3 kunnen leerlingen verder in Se-n-Se-opleidingen¹¹ op niveau 4 van de VKS en vervolgens na een schakeltraject naar het HBO (VKS 5) of de professionele bachelor (VKS 6). Leerlingen die een arbeidsmarktgerichte opleiding op niveau 4 volgden, kunnen rechtstreeks instromen in hetzij HBO hetzij een professionele bachelor.

Het uitwerken van een beroepskolom zal enerzijds meer verticale samenhang in de beroepsopleidingen brengen, maar betekent anderzijds dat zij-instromers een gerichte voorbereiding moeten volgen of de nodige remediëring krijgen om de opleiding van hun keuze te kunnen volgen. Het uitbouwen van een beroepskolom mag de mobiliteit niet in de weg staan. Ze moet zorgen voor een **geleidelijke en cumulatieve competentieontwikkeling** die de valorisatie van de beroepsopleidingen kan ondersteunen. Hier moeten **flexibele leerwegen** mogelijk zijn, eventueel via het realiseren van een creditsysteem. Daarom moeten de Europese ontwikkelingen in het kader van het European Credit System for Vocational Education and Training (ECVET) opgevolgd worden.

Die beroepskolom vindt al een eerste toepassing in het kader van het toekomstgericht competentiebeleid van het werkgelegenheids- en investeringsplan (WIP). Samen met de het departement Werk worden een aantal projecten opgezet waarmee ingespeeld kan worden op de noden van de arbeidsmarkt. De projecten moeten het immers mogelijk maken dat lerenden, werkenden en werkzoekenden een cumulatief kwalificatiegericht opleidingstraject kunnen volgen. Momenteel wordt in dit kader geëxperimenteerd met het opzetten van opleidingen in samenwerkingsverbanden tussen (hoge)scholen, Centra voor Volwassenenonderwijs (CVO), de VDAB en bedrijven. Deze opleidingen, zowel bedoeld voor werknemers, werkzoekenden als – op termijn – voltijds “studenten” kunnen later eventueel uitgroeien tot volwaardige HBO-opleidingen. Belangrijk hierbij is dat aandacht gaat naar flexibele leertrajecten met een belangrijke component werkplekleren.

3) Hoger beroepsonderwijs

Hoger beroepsonderwijs (HBO5) is een onderwijsniveau dat in Vlaanderen is ingevoerd door het decreet betreffende het secundair na secundair onderwijs en het hoger beroepsonderwijs (decreet van 30 april 2009). Het groepeerde korte opleidingen (90 of 120 studiepunten) in het hoger onderwijs die zich bevinden op niveau 5 van de Vlaamse Kwalificatiestructuur. Ze kunnen worden ingericht door hogescholen en centra voor volwassenenonderwijs.

HBO5 opleidingen hebben een **duidelijke arbeidsmarktrelevantie** en bieden een uitstroombmogelijkheid naar een job en een doorstroombmogelijkheid naar de professionele bachelor. Afgestudeerden behalen het diploma van graduaat (Engelse vertaling: Associate Degree). Om al deze aspecten te bereiken is samenwerking tussen onderwijs en het bedrijfsleven enerzijds en tussen verschillende opleidingsaanbieders anderzijds, zeer belangrijk.

¹⁰ In Vlaanderen is het secundair onderwijs het onderwijs dat in de regel wordt gevolgd tussen 12 en 18 jaar. Het volgt op het basisonderwijs en de breidt de leerling voor op verschillende soorten van hoger onderwijs en/of op de arbeidsmarkt. Het gewoon voltijds secundair onderwijs bestaat uit zes leerjaren die opgesplitst worden in drie “graden” van elk twee studiejaar. De eerste graad (12/13 – 13/14 jaar) is nog polyvalent, terwijl de tweede graad (14/15 – 15/16 jaar) oriënterend is met een uitgebreid aanbod aan studierichtingen. In de derde graad (16/17 – 17/18 jaar) groeit de leerling naar een meer definitieve studie- of beroepskeuze.

¹¹ Secundair na secundair onderwijs.

HBO5 opleidingen moeten flexibel zijn en op maat van de cursist. Het doelpubliek voor de nieuwe HBO5 opleidingen is divers. Het gaat zowel om afgestudeerden uit het secundair onderwijs, voor wie een bachelor een te grote stap is, of voor wie opziet tegen een opleiding van drie jaar. Daarnaast moeten ook werkenden, die zich willen om- of bijscholen, een plaats vinden in deze opleidingen. Een HBO5 opleiding kan ook een oplossing bieden voor wie uitvalt in de bachelorprogramma's.

Wat de **kwaliteitszorg** betreft, volgen de HBO5 opleidingen het drie-staps systeem, identiek aan dat voor bachelors en masters. Minstens elke acht jaar maken zij als eerste stap een zelfevaluatie rapport op. Dit dient als input voor de tweede stap, een externe visitatieprocedure die eindigt met een publiek rapport. Met de resultaten van deze externe procedure kunnen de instellingen in de derde stap een accreditatieaanvraag doen bij de NVAO.

4) Evaluatie van het volwassenenonderwijs

Naar aanleiding van het nieuwe decreet op het volwassenenonderwijs van 2007 werd, omwille van de vele ingrijpende wijzigingen, met de sociale partners afgesproken om het nieuwe decreet voor een eerste keer grondig te evalueren in 2009, en daarenboven te voorzien in een grondige evaluatie in 2012. De **tussentijdse evaluatie** die in 2009-2010 werd uitgevoerd door het ministerie van Onderwijs en Vorming had een beperkt onderzoeksopzet en ging niet na in welke mate de initiële beleidsdoelstellingen effectief gerealiseerd werden. Wel werd nagegaan in welke mate de hervormingen effectief geïmplementeerd werden en of er geen onbedoelde negatieve effecten waren die de organisatie van het volwassenenonderwijs onnodig bemoeilijkten. De tussentijdse evaluatie resulteerde in 2010 in het rapport "Op weg naar kwaliteitsvol en kansrijk leren. Rapport van de tussentijdse evaluatie van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs".

In het evaluatierapport werden 60 beleidsaanbevelingen geformuleerd die tot doel hebben er voor te zorgen dat de beleidsdoelstellingen zoals ze in 2007 werden vooropgesteld, zeker gerealiseerd zullen worden. Sommige beleidsdoelstellingen bepleiten de verderzetting van het huidige beleid, zoals de geleidelijke implementatie van het nieuwe financieringssysteem voor de Centra voor Volwassenenonderwijs, de verhoogde bijdragen van cursisten voor het gevolgde aanbod, de netoverschrijdende samenwerking tussen de centra en de integratie van basiseducatie in het volwassenenonderwijs. Andere beleidsaanbevelingen suggereren een bijsturing van het huidige beleid. Het gaat dan vooral over maatregelen om te komen tot een meer rationeel en behoeftedekkend opleidingsaanbod en de procedures om te komen tot nieuwe opleidingen.

De grondige evaluatie die voorzien is in 2012, zal fundamenteeler van aard zijn en kan leiden tot belangrijke bijstellingen in het beleid op vlak van volwassenenonderwijs.

B) Maatregelen die in het kader van het Levenslang Leren beleid geïmplementeerd werden

Door het decreet van 10 juli 2008 betreffende het stelsel van leren en werken in de Vlaamse gemeenschap, wordt het **deeltijds beroepssecundair onderwijs (DBSO) tragsgewijs gemodulariseerd**.

Er werd een timing opgesteld om de verschillende stappen beschreven in het decreet (vastleggen referentiekaders, screening van het opleidingsaanbod en uittekenen van de opleidingsstructuur), in samenspraak met de in het decreet beschreven actoren, tot een goed einde te brengen. Momenteel zit die ontwikkeling op schema. Voor de oude rubrieken "hout", "bouw", "decoratie", "handel en administratie" en "voeding en horeca" geldt dat de laatste omzettingen van een lineair georganiseerd systeem naar een modulair systeem gerealiseerd zullen zijn tegen 1 september 2015.

De voor de omzetting noodzakelijke regelgeving wordt jaarlijks aangepast.

Voor de **modularisering** van het **volwassenenonderwijs** geldt het volgende: het decreet voor het volwassenenonderwijs in Vlaanderen giet deze opleidingsvorm in een volledig modulaire structuur.

Een cursus bestaat uit de combinatie van verschillende modules binnen een erkend leertraject. Een module vormt een betekenisvol en coherent geheel van basisvaardigheden en ontwikkelingsdoelstellingen. Na het volgen van een module ontvangt de cursist een modulair certificaat dat per cursus kan gekapitaliseerd worden met het oog op getuigschriften die vervat zitten in een gecoördineerde kwalificatiestructuur. Binnen de beroepsopleidingen moet elk certificaat toegang verschaffen tot minstens 1 beroep.

De modulaire structuur van een cursus voorziet voor de deelnemer regelmatige evaluatiecertificaten. Deze worden als succesvol ervaren en moedigen de cursist aan om het leertraject voort te zetten.

De flexibele organisatie van de cursussen en de investering in open leercentra en e-learning maken de combinatie privé/beroepsleven en het volgen van volwassenenonderwijs makkelijker.

Inzake **inschrijvingsgeld** bedraagt het aandeel van de cursist voor een opleiding in het volwassenenonderwijs 1 euro per lestijd. Daar tegenover staat een aandeel van ongeveer 9 euro per lestijd van overheidswege. Mits ze voldoen aan de voorwaarden, kunnen cursisten in het volwassenenonderwijs ook vrijgesteld worden van het inschrijvingsgeld.

Sinds 1 augustus 2010 spitsen de **opleidingscheques voor werknemers** zich voortaan toe op **arbeidsmarktgerichte opleidingen**. Deze maatregel valt onder de bevoegdheid van de Vlaamse minister van Werk, maar heeft een impact op het levenslang leren traject van werknemers. Opleidingscheques zijn een instrument voor werknemers die de financiële drempel moet helpen wegnemen voor het volgen van opleidingen. De overheid betaalt via de opleidingscheques namelijk de helft van de opleidingskosten (tot maximaal 250 euro per jaar per individu), de andere helft betaalt de lerende zelf. De niet-arbeidsmarktgerichte opleidingen die iemand wil volgen in het kader van levenslang leren en persoonlijke interesse komen dus niet langer in aanmerking. Desalniettemin worden nog steeds circa 200.000 opleidingscheques uitgereikt op jaarbasis voor een totaalbedrag van ongeveer 11,5 miljoen euro.

Voor werkstudenten krijgen de hogeronderwijsinstellingen een premie die hen toelaat deze studenten beter te begeleiden (zie 3.1). Inzake de financiering via een *credit contract* van een opleiding van een lerende: zie 3.2.

ANDERE INGRIPENDE HERVORMINGEN IN PRIORITEITSGEBIEDEN

Vraag 8:

Welke vooruitgang heeft uw land geboekt inzake hervormingen in prioriteitsgebieden die niet worden behandeld in de punten 2 tot 7? (Vermeld het relevante prioriteitsdomein en geef een beknopte beschrijving)

Op 1 mei 2009 werd het Agentschap voor Kwaliteitszorg in het Onderwijs en Vorming opgericht (AKOV).

Voordien was kwaliteitszorg binnen onderwijs verspreid over diverse diensten. De bevoegdheden van het AKOV bevatten onder andere:

- Het toezien op de kwaliteit van zowel instellingen die onder de leerplicht vallen als centra die volwassenenonderwijs verschaffen (onderwijsinspectie);
- Standaardisering van de onderwijsdoelstellingen via eindtermen (de afdeling “Curriculum”);
- Gecentraliseerde examens voor het behalen van een studiebewijs (Examencommissie);
- Onderzoek naar de gelijkwaardigheid van buitenlandse diploma’s (NARIC¹²).

Het nieuwe agentschap centraliseert deze taken en buigt zich ook over nieuwe aangelegenheden. Het AKOV zal onder meer fungeren als kenniscentrum voor beroeps- en opleidingskwalificaties en zal de procedures voor het toekennen van een EVC¹³ vastleggen. Het agentschap plaatst kwaliteitszorg in een ruimer kader dan louter de onderwijssector en richt daarom ook zijn pijlen op zowel de competentiecentra van de VDAB als op de opleidingscentra van Syntra¹⁴. Dit moet gebeuren binnen een gelijkaardig kwaliteitskader maar met een duidelijke afweging van de specifieke voorschriften van het beleidsdomein Werk en Sociale Economie. Op die manier verkrijgt men een eenvormige kwaliteitscontrole van de diverse soorten opleiding, centra en docenten die een officiële erkenning wensen te verkrijgen voor de kwalificatiecertificaten die ze uitreiken.

Vanuit het beleidsniveau zal het AKOV de toelating krijgen volgende decreten uit te voeren: het Vlaams Kamerdecreet inzake Kwaliteit (dat toeziet op de onderwijskwaliteit), het Vlaams Kamerdecreet inzake Hogere Beroepsopleidingen en de zogenaamde Se-p-Se opleidingsprogramma’s (Secondary-post-Secondaryeducation) en het Vlaams besluit inzake het kwalificatieraamwerk dat de Vlaamse uitvoering voorziet van het Europese kwalificatiekader. Daardoor ontstaat een adequaat systeem dat mikt op voortreffelijk onderwijs en opleiding op eender welk onderwijsniveau dat zich onder de graad van Bachelor situeert.

¹² NARIC-Vlaanderen is als Vlaamse unit binnen het ENIC-NARIC- netwerk verantwoordelijk voor het erkennen van de gelijkwaardigheid van buitenlandse getuigschriften en diploma’s met een overeenkomstige Vlaamse graad. NARIC staat voor National Academic (& Professional) Recognition and Information Centre. ENIC staat voor European Network of Information Centres en groepeerde de nationale NARIC-centra.

¹³ EVC: Erkenning van Verworven Competenties.

¹⁴ Syntra Vlaanderen is het Vlaams agentschap voor ondernemersvorming.

VOORSTELLEN INZAKE DE PRIORITEITSGEBIEDEN VOOR DE VOLGENDE PERIODE

Vraag 9:

Binnen de 4 ruime strategische doelstellingen die hierna beschreven staan, heeft de Raad ook tussentijdse prioriteitsgebieden opgesteld voor de periode 2009-2011. Aan welke prioriteitsgebieden wenst uw land tijdens de volgende periode mee te werken?

Strategische doelstelling 1: Van een leven lang leren en de mobiliteit van lerenden een realiteit maken

- * Meer aandacht voor voortgezet beroepsonderwijs en –opleiding binnen de “Levenslang Leren”-strategie (naar analogie met het “Communiqué van Brugge”).
- * Samenwerking rond het thema mobiliteit en academische kwaliteit: hoe kan mobiliteit bijdragen aan de realisatie van extra kwaliteitsimpulsen.
- * Het ontwikkelen van een geïntegreerd kwaliteitskader voor alle opleidingen die naar erkende kwalificaties leiden, ter bevordering van levenslang leren en mobiliteit.
- * De impact van nationale maatregelen op de mobiliteit van studenten optimaliseren.

Strategische doelstelling 2: de kwaliteit en de efficiëntie van onderwijs en opleiding verbeteren

- * Binnen “Nieuwe vaardigheden voor nieuwe banen” meer aandacht creëren voor het aanbieden van kwaliteitsvol werkplekleren in beroepsonderwijs en –opleiding om een betere afstemming met de behoeften van arbeidsmarkt te bekomen.
- * Moderniseringsagenda voor hoger onderwijs: impact van financieringsmodellen op de toegang tot hoger onderwijs, op het strategisch gedrag van instellingen, op diversiteit (van instellingen, programma’s, pedagogisch-didactische benaderingen) en op kwaliteit
- * Met betrekking tot het secundair onderwijs: stimuleren van competentiegericht onderwijs, betere aansluiting basisonderwijs met secundair onderwijs, betere loopbaan- en studiekeuzebegeleiding, verdaging van de definitieve studiekeuze tot 15 jaar.
- * Het stimuleren van de studie en kennis van wiskunde, wetenschappen en techniek.

Strategische doelstelling 3: kansengelijkheid, sociale cohesie en actief burgerschap bevorderen

- * Samenwerking rond “Educatie voor duurzame ontwikkeling” verder uitbouwen.
- * De algemene vorming in het secundair onderwijs versterken, voorzien van schakelmogelijkheden, sleutelcompetenties invoeren.
- * Inzake vroegtijdig schoolverlaten: tijdige detectie en voeren van gericht beleid naar risicogroepen vanaf het basisonderwijs.
- * Bevorderen van de sociale mix en ondersteunen van scholen met veel risicoleerlingen.

Strategische doelstelling 4: Innovatie en creativiteit (inclusief ondernemerschap) op alle onderwijs- en opleidingsniveaus bevorderen

- * Ontwikkelen van vaardigheden op het vlak van innovatie en creativiteit op alle niveaus.
- * Het uitwerken en versterken van partnerschappen tussen scholen, kenniscentra en bedrijven.
- * Moderniseringsagenda voor hoger onderwijs: innovatie in hoger onderwijs en verhoging van de kwaliteit. De kennisdriehoek verhogen in het ontwerp van curricula, interdisciplinariteit verhogen, herontwerpen van de curricula met het oog op beter insluiten van vaardigheden voor de 21^e eeuw.
- * Het opstarten van meer en concrete acties op vlak van ondernemerschap.